

PEADIREKTOR

OTSUS

12.04.2005 nr 18-KO

Koondumisele nr 8/2005 AS A-Selver/ OÜ Tirsi Grupp loa andmine

Koondumine

28.03.2005 esitas AS A-Selver (edaspidi Selver) esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt vastavalt OÜ Tirsi Grupp (edaspidi Tirsi), AS A-Selver, AS Tirsi KVH, Tõnu Sammi ja Toomas Määritsa vahel sõlmitud Ettevõtte müügilepingule omandab Selver Ettevõtte, milleks on Tirsi osa.

Vastavalt KonkS § 19 lg 4 on ettevõtja osa ettevõtja vara või ettevõtja organisatsiooniliselt iseseisev osa, sealhulgas ettevõtte, mis on äritegevuse aluseks ja millele on selgelt omistatav turukäive.

Käesoleva koondumise tulemusel omandatakse ettevõtja osa, seega on tegemist Selveri poolt valitseva mõju omandamisega Tirsi osa üle vastavalt KonkS § 2 lg 4 p 2 ning koondumisega vastavalt KonkS § 19 lg 1 p 2.

Konkurentsiamet avaldas 31.03.2005 Selveri ja Tirsi koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 p 2 järgi on koondumise osaline füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja või tema osa üle ja KonkS § 20 p 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju. Seega on käesoleval juhul koondumise osalisteks Selver ja Tirsi.

100% Selveri aktsiatest kuulub Tallinna Kaubamaja AS- ile.

Tallinna Kaubamaja AS- i aktsiatest kuulub ligikaudu 66,8% AS- ile NG Investeeringud.

AS NG Investeeringud aktsiatest kuulub ligikaudu 68,8% OÜ- le NG Kapital. AS NG Investeeringud on OÜ NG Kapitali ainus tütar-ettevõtja.

OÜ NG Kapitali osalus on jaotatud võrdselt (25%) nelja äriühingu vahel: OÜ Sperare, OÜ Gotfried, OÜ Probus, OÜ Vincere.

AS NG Investeeringud kontserni kuuluvad lisaks Tallinna Kaubamaja AS- ile: AS Balbiino (100%); Ganiger Invest OÜ (58%); AS Kitman (100%); AS Liviko (100%); Roseni Kinnisvara OÜ (100%); Roseni Majad OÜ (100%).

Tallinna Kaubamaja AS- ile kuuluvad: Tallinna Kaubamaja Kinnisvara AS (100%); Tartu Kaubamaja AS (100%); Tartu Kaubamaja Kinnisvara AS (100%).

Selveri põhitegevuseks on toidu- ja esmatarbekaupade jaemüük.

Tirsi üle teostavad ühist valitsevat mõju füüsilised isikud Toomas Määrits ja Tõnu Samm, omades kumbki 50% osakapitalist. Tirsi ei oma osalust üheski ettevõtjas. Nimetatud füüsiliste isikute ühise ühise valitseva mõju alla kuuluvad veel AS Tirsi Kinnisvarahaldus ja OÜ Tirsi Vara.

Tirsi põhitegevuseks on toidu- ja esmatarbekaupade jaemüük.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning vähemalt ühe ühineva ettevõtja või ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

Selveri 2003. aasta majandusaasta ülemaailmne käive oli ligikaudu 2,35 miljardit krooni, millest käive Eestis moodustas ligikaudu 2,25 miljardit krooni (AS NG Investeeringud kontserni konsolideeritud käive).

Tirsi osa 2003. aasta majandusaasta kogu käive tekkis Eestis ning see oli ligikaudu 388 miljonit krooni.

Seega kuulub Selveri ja Tirsi osa koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Käesoleva koondumise puhul on kaubaturul käibivateks kaupadeks toidu- ja esmatarbekaupad. Nimetatud kaupadeks on toiduained, alkohoolsed joogid, tubakatooted, majapidamis- ja puhastusvahendid, köögitarbed, hügieenitooted, kosmeetikakaupad jm kaupad, mille ühiseks tunnusjooneks on eesmärk rahuldada ostjate igapäevaseid tarbimis- ja majapidamisvajadusi.

Toidu- ja esmatarbekaupu võib tarbija hankida erinevatest kohtadest, milleks on hüpermarketid (müügiplind üle 2500 m²), supermarketid (müügiplind kuni 2500m²), säästumarketid (piiratud kaubavalikuga ning madalama hinnatasemega nn discounter tüüpi kauplused), lähikauplused (müügiplind kuni 400 m²), spetsialiseeritud kauplused, avatud turud, kioskid, bensiinijaamad jms. Kokkuvõtvalt, kuuluvad siia kõik jaemüügikanalid, mis on aluseks Statistikaameti üleeestilise kogu kaubaturu (kaupade jaemüük jaekaubandusettevõtetes- toidukaupad) mahu määramisel. Teatud määral konkureerivad omavahel kõik toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturul osalejad.

Hüper- ja supermarketid pakuvad tarbijatele võimalust osta kõik toidu- ja esmatarbekaupad ühest kohast, mille tulemusel väheneb ostude sooritamiseks kuluv aeg. Eestis on märgatav

selge tendents sooritada oma igapäevaseid oste järjest rohkem hüper-, super- ja säästumarketitest.

Seega on käesoleva koondumise puhul võimalik lähtuda nii kaubaturu laiemast kui kitsamast määratlusest.

Euroopa Komisjon on oma varasemates otsustes lähtunud kaubaturu kitsamast määratlusest, mis hõlmab toidu- ja esmatarbekaupade jaemüüki hüper-, super- ja discounter tüüpi kauplustes, jättes välja müügi spetsiaalkauplustes, avatud turgudel, kioskites ja bensiinjaamades. Sealjuures on jäetud lahtiseks discounter tüüpi kaupluste kuuluvus nimetatud kaubagrüppi (COMP/M.1684- Carrefour/Promodes; COMP/M.1221- Rewe/Meinl).

Konkurentsiamet on oma 30.07.2002. aasta otsuses nr 48-KO (Hansaföod AS ja AS Hypermarket osa) lähtunud samuti kitsamast määratlusest piiritledes kaubaturu hüper- ja supermarketitega.

Toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturu geograafilise ulatuse piiritlemisel on Euroopa Komisjon oma varasemates otsustes kasutanud parameetrina tegevus- ja haardepiirkonda, mis hõlmab kaupluse ümber olevat territooriumi, millel asuvatel tarbijatel on sõiduvahendi abil võimalik jõuda kaupluseni 10 kuni 30 minutiga (IV/M. 3464- Kesko/ICA/JV, COMP/M.1221- Rewe/Meinl ja Comp/M.1684- Carrefour/Promodes). Konkurentsiamet on oma 30.07.2002.a otsuses nr 48.KO Hansaföod AS/AS Hüpermarket osa koondumise puhul jõudnud samale järeldusele ja piirdunud kaubaturu geograafilise ulatuse piiritlemisel Tallinna linna ja selle lähiümbrusega.

Kuna käesoleva koondumise tulemusel hakkab Selver opereerima kolmes, koondumise eelselt Tirsi poolt opereeritavas, Tartu linnas asuvas kauplusehoones, st valitseva mõju struktuuri muutus toimub ainult Tartu linnas, siis on kaubaturu geograafiliseks ulatuseks Tartu linn ja selle lähiümbrus.

Tartus on suur osatähtsus väikese müügi pinnaga toidu- ja esmatarbekaupu müüvatel kauplustel. Väikese müügi pinnaga kauplusi omavad ka Tartus esindatud toidu- ja esmatarbekaupu müüvad kaupluste ketid, näiteks Konsum, Comarket, Säästumarket.

Võttes arvesse väikese müügi pinnaga toidu- ja esmatarbekaupu müüvate kaupluste olulisust, on käesoleva koondumise puhul maksimaalselt võimalikuks kitsaks kaubaturu piiritlemiseks nimetatud kaupade müük hüper-, super- ja säästumarketites.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja, kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja

ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40% käibest.

Selveriga samasse kontserni kuulub Tartu linnas tegutsev AS Tartu Kaubamaja, mis muuhulgas tegeleb toidukaupade jaemüügiga. Tartu Kaubamaja on oma kontseptsioonilt sarnane suurte kaubanduskeskustega, kus enamuse müüdavatest kaupadest moodustavad tööstuskaubad, ning kus oluline osa on ka toidu- ja esmatarbekaupade müügil. Tartu Kaubamaja soodsa asukoha tõttu on tema toidukaupade osakond konkurendiks teistele toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevatele kauplustele.

Kuna Tartu Kaubamaja AS kuulub Selveriga samasse kontserni, tuleb Tartu Kaubamaja toidukaupade osakonda vaadelda kui Selveri varasemat tegevust Tartu linnas.

Seoses Euroopa Komisjoni menetluses olnud Kesko/ICA/JV koondumisega (otsus COMP/M.3464) teostas Konkurentsiamet 2004. aastal toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevate kauplusekettide kohta turu-uuringu, mis hõlmas 2003. aastat ja 2004. aasta esimest kvartalit.

Nimetatud kaubaturu uuringu järgi moodustab käesoleva koondumise tulemusel Selveri poolt omandatava Tirsi osa ja Tartu Kaubamaja toidukaupade osakonna müügitulu kokku 2003. aastal ligikaudu [...]% (Tirsi [...]%; Tartu Kaubamaja toidukaupade osakond [...]%) ja 2004. aasta esimesel kvartalil ligikaudu [...]% (Tirsi [...]%; Tartu Kaubamaja toidukaupade osakond [...]%). Tirsi turuosa kasv on tingitud Kalda teel asuva kaupluse avamisest 2003. aasta teisel poolel. Eeltoodud turuosade suurused kajastavad olukorda maksimaalselt kitsa turupiiritle korral, mis hõlmab toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevate kauplusekettide kogu müügitulu Tartu linnas ja selle lähiümbruses.

Eesti Statistikaameti andmetel müüdi Eestis 2003. aastal toidukaupu (mis moodustavad 80-90% jaekaubanduskettide poolt müüdavatest toidu- ja esmatarbekaupadest) umbes 50% jaekaubanduskettide kaudu. Seega kui arvestada kaubaturu hulka ka kõik ülejäänud toidu- ja esmatarbekaupu müüvad ettevõtjad (lähikauplused, spetsialiseeritud kauplused, kioskid, bensiniijaamad, apteegid, avatud turud) ning lähtudes tendentsist, et jaekaubanduskettide osatähtsus Eestis järjest suureneb, kahaneks koondumise osaliste osatähtsus tunduvalt, jäädes 2003. aastal vahemikku ligikaudu [...]% ja 2004. aasta I kvartalil [...]%.

Selveriga samasse kontserni kuuluva ettevõtja (Tartu Kaubamaja AS) osa käesoleva koondumisega hõlmatud kaubaturul on väike (ligikaudu [...]%). Seega võrreldes hetke olukorda koondumise tulemusel tekkivaga, muutub kolme kaupluse operaator (Tirsi asemele tuleb Selver), osa muutus kaubaturul on minimaalne.

Teatud määral konkureerivad kaubaturul kõik toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevad ettevõtjad (lähikauplused, spetsialiseeritud kauplused, kioskid, bensiniijaamad, apteegid). Nende kaubaturu hulka arvestamisel väheneb koondumise osaliste turuosa.

Kaubaturul omavad märkimisväärseid turuosasid ka teised toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevad suurtesse kontsernidesse kuuluvad ettevõtjad. Nimetatud Konkurentsiameti turu-uuringu andmete põhjal moodustasid Tartu linnas ja selle lähiümbruses ETK süsteemi kuuluvate TÜ Tartu Tarbijate Kooperatiivi (Konsum) ja Eesti Tarbijateühistute Keskühistu (Maksimarket) turuosad kokku 2003. aastal ligikaudu [...]% ja 2004. aasta I kvartalil ligikaudu [...]%. Samal alusel olid Kesko ja ICA kontsernidele kuuluva ICA Baltic AB (Rimi ja Säästumarket) vastavad turuosad [...]% ja [...]%.

Arvestades eeltoodud konkurentsiolekorda toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturul hüper-, super- ja säästumarketites Tartu linnas ja selle lähiümbruses ning võttes arvesse, et teatud määral konkureerivad suuremate kaupluste kettidega ka teised toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevad ettevõtjad, võib järeldada, et käesoleva koondumise tulemusel ei teki Selveril sellist positsiooni, mis võimaldaks tal tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Seega ei teki käesoleva koondumise tulemusel turguvalitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 tähenduses ning KonkS § 22 lg 2 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise ei esine.

Hinnang koondumisega seotud konkurentsipiirangutele

Konkurentsiamet on seisukohal, et [...] OÜ Tirsi Grupp, AS A-Selver, AS Tirsi Kinnisvara Haldus, Tõnu Samm ja Toomas Määrits vahel sõlmitud Ettevõtte müügilepingu punktis 13 sätestatud konkurentsipiiranguid, [...], võib lugeda koondumisega otseselt seotuks ja selle jõustamiseks vajalikuks, kuna nendega tagatakse omandatava vara väärtuse säilimine.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

Otsustan:

Anda luba AS A-Selver ja OÜ Tirsi Grupp osa koondumisele, sealhulgas koondumisega seotud konkurentsipiirangutele.

Käesolevale otsusele saab esitada kaebuse Tallinna Halduskohtusse 30 päeva jooksul selle teatavastegemisest arvates (Halduskohtumenetluse seadustik § 9 lg 1).

Peeter Tammistu